

СТРУКТУРНІ ЗМІНИ РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК ПРИДНІПРОВ'Я: ВПЛИВ ВІЙНИ ТА НАПРЯМИ ЕКОНОМІЧНОЇ РЕКОНСТРУКЦІЇ*

©2025 ШВЕЦЬ Н. В., ШЕВЦОВА Г. З.

УДК 332.1:330.35(477)
JEL Classification: R11; O18; P27

Швец Н. В., Шевцова Г. З.

Структурні зміни регіональних економік Придніпров'я: вплив війни та напрями економічної реконструкції

У статті досліджено структурні зміни в економіках областей Придніпров'я (Дніпропетровської, Запорізької, Кіровоградської, Полтавської, Черкаської) в умовах війни та визначено стратегічні напрями їхньої повоєнної реконструкції. Актуальність теми дослідження зумовлена недостатнім вивченням територіальної специфіки структурних процесів у межах регіонів України, особливо динаміки їхньої адаптації до воєнних викликів і потенціалу для відновлення. Дослідження базується на офіційних статистичних даних за 2013–2023 рр. і реалізовано у двох напрямках. Перший напрям охоплює оцінювання внеску кожної області у структуру національної економіки за показниками доданої вартості, кількості суб'єктів господарювання, зайнятості та обсягів реалізації продукції. У межах другого напрямку проаналізовано структури економік за чотирма секторами (сільське господарство, промисловість, будівництво, сфера послуг) із використанням показників доданої вартості та зайнятості. Результати за першим напрямом засвідчили, що упродовж 2013–2021 рр. частки областей Придніпров'я в загальноукраїнських економічних показниках суттєво не змінювалися. Помітні зрушення відбулися після початку повномасштабної війни – найбільшого падіння зазнала Запорізька область через втрату території. Інші області завдяки аграрній спеціалізації, стійкості переробних виробництв і відносно безпечному розташуванню або значно не змінили, або навіть збільшили свій внесок в економіку України. Аналіз структур регіональних економік Придніпров'я показав, що у 2022–2023 рр. відбулося заміщення втрат у реальному секторі зростанням активності у сфері послуг, яка виявилася більш адаптивною до умов війни. Такі структурні зрушення дозволили пом'якшити наслідки воєнного спаду, проте не створюють підґрунтя для якісної перебудови економіки макрорегіону. Підкреслено, що економічна реконструкція потребує переходу від компенсаторних механізмів до структурної перебудови на основі комплексного підходу, що передбачає нову індустріалізацію з поглибленою переробкою ресурсів та інноваціями, розвиток знаннємістких послуг, інтегрованих у виробничі ланцюги, активізацію міжсекторальної і міжрегіональної взаємодії для поєднання аграрного, промислового та сервісного потенціалів. Як перспективні виокремлено два стратегічні вектори регіональної трансформації: біо-економічний – заснований на розвитку біотехнологій і міжгалузевої взаємодії, та цифровий – орієнтований на впровадження цифрових рішень у виробничі системи та логістику. Зазначено, що економічна реконструкція регіонів вимагає координації державної політики за видами та рівнями управління, розвитку кластерних і мережевих форматів співпраці, а також створення стабільного інституційного середовища. Нові інноваційні та інвестиційні можливості для прогресивної трансформації національної економіки пов'язані з приєднанням до Зеленої угоди ЄС.

Ключові слова: структурні зміни, трансформація, регіональна економіка, Придніпров'я, війна, реконструкція.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2025-4-156-172>

Рис.: 7. Табл.: 2. Формул.: 3. Бібл.: 38.

Швець Наталія Вячеславівна – кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник сектора проблем інноваційно-інвестиційного розвитку промисловості, Інститут економіки промисловості НАН України (вул. Марії Капніст, 2, Київ, 03057, Україна); доцент кафедри економіки і підприємництва, Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля (вул. Іоанна Павла II, 17, Київ, 01042, Україна)

E-mail: shvets@snu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1215-2397>

Researcher ID: HSG-9927-2023

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57217827086>

Шевцова Ганна Зіівна – доктор економічних наук, доцент, головний науковий співробітник сектора структурної динаміки просторових утворень, Інститут економіки промисловості НАН України (вул. Марії Капніст, 2, Київ, 03057, Україна)

E-mail: shevtsova_hanna@nas.gov.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3960-5296>

Researcher ID: IWE-5087-2023

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57209233082>

* Статтю підготовлено в рамках виконання досліджень Інституту економіки промисловості НАН України за темою «Економічна реконструкція промислових макрорегіонів як багаторівневих просторових утворень в умовах війни та під час повоєнного відновлення (на прикладі Придніпров'я)» (номер державної реєстрації 0124U004509)

**Shvets N. V., Shevtsova H. Z. The Structural Transformation of the Regional Economies of Prydniprovya:
The Impact of the War and Pathways to Economic Reconstruction**

The article examines structural changes in the economies of the Prydniprovya regions (Dnipropetrovsk, Zaporizhzhia, Kirovohrad, Poltava, Cherkasy) during the wartime and identifies strategic directions for their post-war reconstruction. The relevance of the study is due to the limited research on the territorial specifics of structural processes within the regions of Ukraine, particularly the dynamics of their adaptation to wartime challenges and their recovery potential. The study is based on official statistical data from 2013–2023 and is carried out in two directions. The first direction involves evaluating each region's contribution to the structure of the national economy based on indicators such as value added, the number of business entities, employment, and product sales volumes. The second direction analyzes the structure of the economies across four sectors (agriculture, industry, construction, and services) using value-added and employment indicators. The results for the first direction showed that during 2013–2021, the shares of the Prydniprovya regions in nationwide economic indicators did not change significantly. Noticeable shifts occurred after the start of the full-scale war – the Zaporizhzhia region suffered the greatest decline due to territorial losses. Other regions, thanks to agricultural specialization, the resilience of processing industries, and relatively safe locations, either did not significantly change or even increased their contribution to Ukraine's economy. Analysis of the structures of the regional economies of the Prydniprovya showed that in 2022–2023, losses in the real sector were offset by growth in service sector activity, which proved more adaptable to wartime conditions. Such structural shifts helped mitigate the effects of the war-induced downturn, but do not provide a foundation for a qualitative restructuring of the macroregion's economy. It is emphasized that economic reconstruction requires moving from compensatory mechanisms to structural reorganization based on a comprehensive approach, which entails new industrialization with advanced resource processing and innovation, development of knowledge-intensive services integrated into production chains, and activation of intersectoral and interregional cooperation to combine agricultural, industrial, and service potentials. Two strategic vectors of regional transformation are allocated as promising: the bioeconomy – based on the development of biotechnology and cross-sector interactions, and the digital – oriented towards implementing digital solutions in production systems and logistics. It is noted that the economic reconstruction of regions requires coordinating state policy across types and levels of governance, developing cluster and network cooperation formats, as well as establishing a stable institutional environment. New innovative and investment opportunities for the progressive transformation of the national economy are linked to joining the EU Green Deal.

Keywords: structural changes, transformation, regional economy, Prydniprovya, war, reconstruction.

Fig.: 7. **Tabl.:** 2. **Formulae:** 3. **Bibl.:** 38.

Shvets Nataliia V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Senior Researcher of the Sector for Innovation and Investment Development of Industry, Institute of Industrial Economics of NAS of Ukraine (2 Marii Kapnist Str., Kyiv, 03057, Ukraine); Associate Professor of the Department of Economics and Entrepreneurship, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (17 Ioanna Pavla II Str., Kyiv, 01042, Ukraine)

E-mail: shvets@snu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1215-2397>

Researcher ID: HSG-9927-2023

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57217827086>

Shevtsova Hanna Z. – Doctor of Sciences (Economics), Associate Professor, Principal Researcher of the Sector of Structural Dynamics of Spatial Formations, Institute of Industrial Economics of NAS of Ukraine (2 Marii Kapnist Str., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: shevtsova_hanna@nas.gov.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3960-5296>

Researcher ID: IWE-5087-2023

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57209233082>

Вступ. Обраний Україною євроінтеграційний вектор розвитку визначає стратегічні орієнтири економічної політики та інституційних перетворень національної економіки. Реалізація цього курсу відбувається в умовах затяжної війни, що стала екзистенційним випробуванням для держави та суспільства. Воєнні чинники суттєво поглибили наявні слабкості, притаманні ще довоєнній українській економічній системі.

Просторова конфігурація української економіки змінювалася під впливом подій кожного етапу війни, які по-різному позначалися на її галузевій структурі, ресурсному забезпеченні та динаміці основних показників. Перша фаза (2014–2021 рр.) характеризувалася локалізацією бойових дій на сході країни, втратою чималої кількості промислових активів Донбасу та Криму, переформатуванням виробничих і логістичних потоків, а також наростанням аграрно-сировинної спеціалізації. Друга фаза (з 2022 р.) ознаменувалася появою нових викликів для економіки України:

значними втратами людського та фізичного капіталу, релокацією бізнесу, масштабним руйнуванням інфраструктури, які, на жаль, досі тривають.

Важкопрогнозовані терміни та соціально-економічні наслідки триваючої війни значно ускладнюють планування відновлення національної економіки. Водночас серед міжнародних експертів [1–3] і українських науковців [4–8] сформувалося спільне розуміння, що цей процес не може зводитися до повернення довоєнної економічної моделі, а має передбачати системну перебудову, спрямовану на формування її принципово нової якості розвитку.

У цьому контексті актуалізуються теоретико-методологічні питання стратегування повоєнного розвитку України, які передбачають поєднання цілей відновлення, структурної перебудови, підвищення конкурентоспроможності та забезпечення стійкості національної економіки. Концептуальну основу нашого дослідження становить інтегрований підхід до розроблення стратегії економічної

реконструкції, запропонований науковцями Інституту економіки промисловості НАН України [9–11]. Згідно з цим підходом, реконструкція має багатовимірний характер і охоплює різні форми змін – оновлення (удосконалення), докорінну перебудову (трансформацію), відновлення після руйнувань – а також їх комбінації, що формують сценарії відродження територій з урахуванням регіонального контексту, місії, бачення та цінностей розвитку.

Розроблення стратегій реконструкції потребує глибокого розуміння структурних процесів, що відбуваються в економіці країни та її регіонів. Такі дослідження мають не лише діагностичне, а й стратегічне значення, оскільки забезпечують аналітичну основу для формування ефективних рішень у сфері економічного управління та визначення пріоритетів післявоєнного відновлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових публікаціях останніх років значну увагу приділено дослідженню структурних трансформацій економіки України, її галузевої та регіональної будови, а також проблемам розвитку економічного потенціалу. Багато досліджень присвячено аналізу та пошуку можливостей регулювання макроекономічних процесів, які здатні сформувати позитивну динаміку і прогресивні пропорції економічної системи країни.

У працях Ю. Кіндзерського [12], М. Зверякова [13] та авторських колективів Інституту економіки та прогнозування НАН України [4], Інституту регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України [5] зазначається характерна для України тенденція інерційних структурних змін, які поєднують ознаки деіндустріалізації з посиленням сировинної та аграрної орієнтації економіки. Автори наголошують, що скорочення частки переробних та високотехнологічних виробництв у поєднанні з концентрацією промисловості в кількох регіонах і великих містах сформувало економічну модель, яка не здатна до розвитку, а лише посилює регіональні диспропорції.

У галузевому вимірі науковці [14–16] підкреслюють, що промисловість України впродовж останнього десятиріччя зазнала технологічного спаду й втратила позиції у стратегічних видах діяльності, зокрема машинобудуванні, фармацевтичному і хімічному виробництві. С. Іщук, А. Созанський, В. Жулканич зазначають, що структура промисловості є «нестабільною» [15, с. 41], і війна підсилює цю ознаку через залежність від логістики, зовнішніх ринків і закордонних вливань в економіку України.

У сучасних дослідженнях також значну увагу приділяють проблематиці структурних трансформацій у регіональному вимірі. Дослідники [5; 8; 11; 17; 18] доводять, що просторові диспропорції соціально-економічного розвитку, що обумовлюються історичними та ресурсними передумовами, поглиблюються під впливом кризових і воєнних чинників. Структурні зрушення спостерігаються за капітальними інвестиціями у напрямі їхнього зростання в центральних і західних регіонах країни (с. 72), втім активність у створенні нового бізнесу зберігається у ключових економічних центрах країни – Києві, Дніпропетровській та Львівській областях (с. 63) [5]. Водночас у східних регіонах воєнні події спричинили істотне скорочення виробничого потенціалу та експорту з одночасним погіршенням його

загальної структури, що ілюструється зростанням частки агропродукції із низькою доданою вартістю. Такі тенденції засвідчують формування нової просторово-структурної конфігурації національної економіки, що потребує подальшого поглибленого аналізу, зокрема на рівні регіонів.

У межах цього дослідження увагу зосереджено на п'яти областях Придніпров'я (Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська, Полтавська, Черкаська), які протягом багатьох років перебувають у фокусі наукових розвідок Інституту економіки промисловості НАН України, зокрема [19; 20]. До початку другої фази війни для економіки Придніпров'я було характерним поєднання потужного промислового потенціалу з проявами структурних диспропорцій та технологічного спаду. У регіоні зберігалася висока концентрація важкої й іншої переробної промисловості, тоді як її інноваційно-технологічні сегменти розвивалися повільно. Водночас накопичений виробничий і науково-технічний потенціал створював передумови для диверсифікації, формування міжгалузевих кластерів і поступового переходу до інноваційно орієнтованої моделі зростання. Проте, як доводять результати дослідження В. Антонюк і В. Ляшенка [8], війна суттєво поглибила структурні диспропорції та призвела до ослаблення промислового комплексу цього макрорегіону.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Узагальнення результатів останніх досліджень свідчить, що науковцями сформовано певне бачення основних тенденцій структурних трансформацій економіки України, однак недостатньо вивченими залишаються питання територіальної специфіки структурних процесів у конкретних регіональних економіках, зокрема в областях Придніпров'я, динаміки їхньої адаптації до умов війни та потенціалу для відновлення.

Саме ці аспекти становлять невирішену частину наукової проблеми, що зумовлює **мету цього дослідження** – проаналізувати структурні процеси в економіках областей Придніпров'я впродовж двох фаз війни та визначити можливі напрями їхньої економічної реконструкції в повоєнний період.

Викладення основного матеріалу й отриманих наукових результатів. Придніпров'я як регіональний простір України охоплює території з високою концентрацією ресурсного, виробничого та інфраструктурного потенціалу, які в історичній ретроспективі відігравали провідну роль у формуванні національної економіки. У передшокові 2013 та 2021 роки регіональні економіки забезпечували понад п'яту частину валового внутрішнього продукту країни (22,28% та 23,97% відповідно) та функціонували як потужний промислово-аграрний макрорегіон із центрами видобутку сировини, важкої промисловості, виробництва різних видів енергії та продовольства. Ресурсно-просторову характеристику Придніпров'я наведено на рис. 1.

На початку 2022 р. на території макрорегіону проживала п'ята частина постійного населення України, а рівень зайнятості населення був серед найвищих у країні. Спільною рисою для зазначених областей є значна частка ріллі у загальній площі земель (понад 2 млн га в Дніпропетровській, Запорізькій, Кіровоградській та Полтавській областях), що визначає суттєвий потенціал аграрного ви-

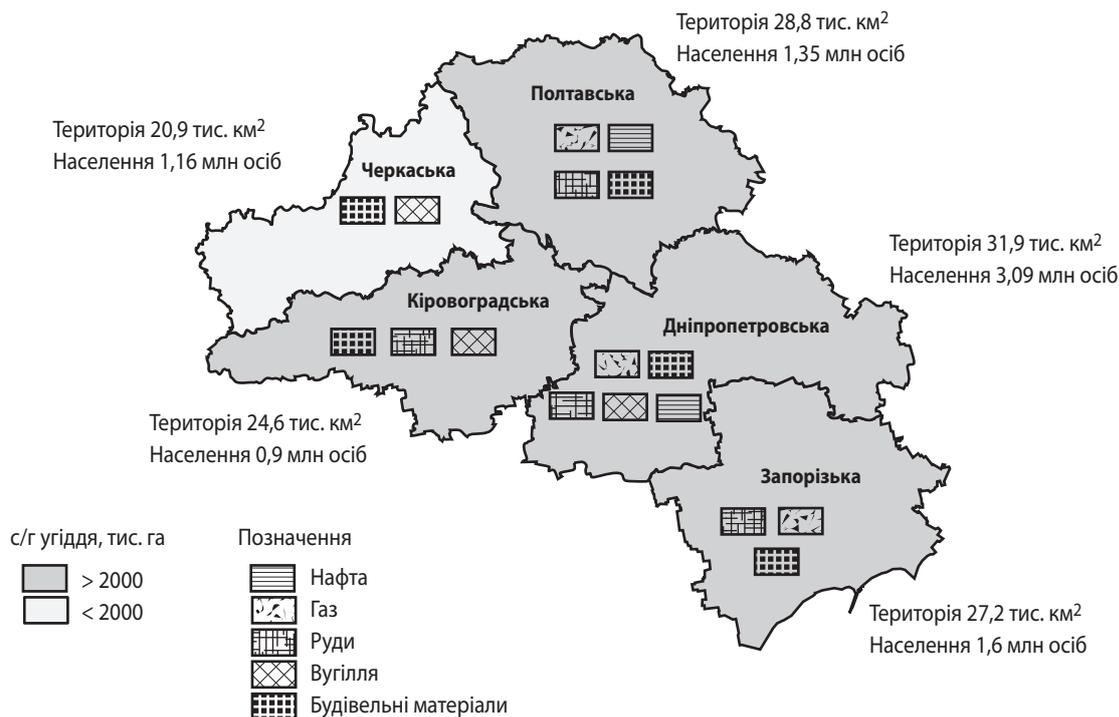

Рис. 1. Ресурсно-просторова характеристика Придніпров'я за даними 2021 р.

Джерело: побудовано авторами за даними Держстату та Держгеокадастру

робництва. Також території Придніпров'я мають значні мінерально-сировинні ресурси: запаси залізних і марганцевих руд, урану, рідкісноземельних металів, вугілля, будівельних матеріалів. Саме ця комбінація – родючі ґрунти, потужна індустріальна інфраструктура, наявні виробничі ресурси – визначала провідну роль регіону в структурі національної економіки наприкінці 2021 р.

Збройна агресія РФ проти України у лютому 2022 р. спричинила масштабні просторово-економічні зрушення через переміщення населення, релокацію бізнесу, втрату і руйнування основних засобів підприємницького сектору, порушення транспортної логістики та виробничих ланцюгів. Ці зрушення мають як макроекономічні, так і регіональні наслідки, що й зумовило два основні напрями дослідження.

У рамках першого напрямку, з метою аналізу змін позицій Придніпров'я в структурі національної економіки, було проаналізовано внесок кожної області у 2013–2023 рр. за чотирма ключовими макроекономічними індикаторами: доданою вартістю (ДВ), кількістю суб'єктів господарювання, зайнятих працівників та обсягами реалізації продукції (рис. 2).

Результати аналізу свідчать, що частки областей Придніпров'я в сукупних показниках української економіки протягом досліджуваного періоду радикально не змінювалися. Дніпропетровська область упродовж десяти років стабільно забезпечувала найбільший внесок не лише серед досліджуваної групи, а й загалом в Україні. Інші області Придніпров'я формували значно менший національний вплив: Запорізьку та Полтавську можна віднести до кластеру регіонів із середнім внеском, Кіровоградську та Черкаську – з невеликим.

Втрата Україною Криму та частини Донбасу у 2014 р. порушила усталені господарські зв'язки, скоротила економічний потенціал країни, однак не спричинила суттєвої зміни внеску областей Придніпров'я в економіку України. Помітніші структурні зміни зафіксовано у 2021–2023 рр. Запорізька та Дніпропетровська області зазнали високий рівень впливу масштабної війни через географічне розташування та близькість до зони бойових дій. Значна частина території Запорізької області з критично важливими підприємствами опинилася під тимчасовою окупацією. Частка області у доданій вартості, на тлі погіршення загальної економічної ситуації в країні, скоротилася удвічі – з 3,35% у 2021 р. до 1,69% у 2023 р.; за реалізацією продукції – з 3,2% до 2,2%, також відбулося помітне падіння регіонального внеску за показниками кількості суб'єктів та чисельності зайнятих.

У Дніпропетровській області зниження було менш різким, але водночас помітним: частка у ДВ впродовж 2021–2023 рр. зменшилася з 11,19% до 8,18%, що супроводжувалося аналогічною динамікою за показником обсягу реалізації продукції. Проте за кількістю суб'єктів та чисельністю зайнятих Дніпропетровщина зберегла свій вплив, що пояснюється релокацією бізнесу та значним за чисельністю переміщенням населення (за даними Міжнародної організації з міграції 13% ВПО у 2022–2023 рр. [21]). Загалом динаміка структурного впливу Дніпропетровської та Запорізької областей свідчить про послаблення їхньої сукупної ролі як традиційних індустріальних центрів національної економіки.

Водночас Кіровоградська, Полтавська та Черкаська області, навпаки, продемонстрували зростання за певними структурними показниками в національному вимірі.

0 %	2013	2014	2015	2020	2021	2022	2023	2023-2014	12 %
Додана вартість									
Дніпропетровська	9,63	9,83	8,58	10,23	11,19	8,25	8,18	↓-1,65 %	
Запорізька	3,80	3,34	2,85	2,82	3,35	2,29	1,69	↓-1,65 %	
Кіровоградська	1,68	1,68	1,68	1,68	1,23	1,32	1,16	↓-0,31 %	
Полтавська	3,76	3,76	3,76	3,76	2,50	3,02	2,80	→ 0,04 %	
Черкаська	2,17	2,17	2,17	2,17	1,49	2,14	2,02	↑ 0,69 %	
Кількість суб'єктів									
Дніпропетровська	7,30	7,70	8,00	7,80	7,80	8,30	8,40	↑ 0,70 %	
Запорізька	3,70	4,70	4,80	4,00	3,90	2,80	2,70	↓-2,00 %	
Кіровоградська	1,90	2,10	2,10	1,90	1,90	2,10	2,10	→-0,00 %	
Полтавська	2,60	3,30	3,30	3,40	3,30	3,50	3,50	↑ 0,20 %	
Черкаська	2,00	2,80	2,80	2,90	2,80	3,00	3,00	↑ 0,20 %	
Кількість зайнятих									
Дніпропетровська	10,00	10,20	10,20	9,70	9,70	10,20	9,90	↓-0,30 %	
Запорізька	4,00	4,60	4,60	4,20	4,10	3,40	2,90	↓-1,70 %	
Кіровоградська	1,40	1,80	1,70	1,80	1,80	2,00	2,00	→-0,20 %	
Полтавська	3,20	3,70	3,70	3,40	3,40	3,70	3,80	→-0,10 %	
Черкаська	1,90	2,50	2,50	2,50	2,50	2,80	2,80	↑ 0,30 %	
Обсяг реалізації									
Дніпропетровська	11,00	11,70	11,60	10,90	11,20	10,40	10,40	↓-1,30 %	
Запорізька	2,80	3,40	3,60	3,00	3,20	3,00	2,20	↓-1,20 %	
Кіровоградська	1,10	1,40	1,30	1,20	1,10	1,30	1,30	→-0,10 %	
Полтавська	2,80	3,20	3,70	3,00	3,10	2,90	2,70	↓-0,50 %	
Черкаська	1,50	1,80	2,10	2,10	2,30	2,60	2,50	↑ 0,70 %	

Рис. 2. Внесок областей Придніпров'я в економіку України, %

Джерело: розраховано та побудовано авторами за даними Держстату.

Так, частка Черкаської області у доданій вартості України зростає з 1,49% у 2021 р. до 2,02% у 2023 р., що є найбільшим приростом серед п'яти досліджуваних регіонів. Позитивні зрушення в трьох областях зумовлені відносно безпечним розташуванням, аграрною спеціалізацією та стійкістю переробних виробництв.

Важливою частиною дослідження стало оцінювання секторальних структурних зрушень в економіці кожної об-

ласті Придніпров'я. Аналіз проводився за двома ключовими показниками: доданою вартістю за витратами виробництва суб'єктів господарювання та кількістю зайнятих у них працівників. Вибір цих показників як індикаторів економічних процесів на окремих територіях зумовлений їхньою здатністю комплексно відображати як обсяг економічної активності, так і спеціалізацію господарської діяльності. Додана вартість слугує ключовим агрегованим показни-

ком результативності економіки регіону, що акумулює внесок різних секторів у формування валового регіонального продукту. Вона є синтетичним індикатором продуктивності, масштабів виробництва та ступеня інтеграції регіону у національні та глобальні ланцюги створення вартості. Чисельність зайнятих, у свою чергу, репрезентує соціальну складову економічного розвитку, відображаючи рівень залучення населення у виробничі процеси та визначаючи величину регіонального споживання, що впливає на силу мультиплікаційних ефектів в економіці регіону. Крім того, саме ці показники широко використовуються у міжнародній статистиці для аналізу секторальної структури регіонів, зокрема за методологією Статистичного управління Європейського Союзу (Євростату) та Організації економічного співробітництва та розвитку. Це забезпечує зівставність результатів дослідження з європейськими даними щодо розвитку регіонів.

Аналіз структури регіональних економік Придніпров'я виконувався за агрегованими секторами відповідно до класифікації видів економічної діяльності (КВЕД), гармонізованої з європейською *NACE Rev.2*, а саме: А – сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство; В-Е – промисловість (добувна, переробна, енергетика та постачання комунальних послуг); F – будівництво; G-S – сектор послуг. Ураховуючи наявну в статистиці обмеженість даних у розрізі КВЕД за регіонами (відповідно до вимог Закону України «Про офіційну статистику» щодо забезпечення статистичної конфіденційності), таке групування дало змогу виокремити основні сегменти регіональних економік та визначити їхню роль у загальній структурі.

Дніпропетровська область є одним із індустріальних регіонів країни: тут зосереджена гірничодобувна промисловість, металургія, хімія, машинобудування, енергетика. За структурою доданої вартості (рис. 3) Дніпропетровщи-

на традиційно мала промисловий профіль, проте упродовж аналізованого періоду у ньому відбулися помітні зміни. Якщо у 2014–2015 рр. частка промисловості становила понад половину ДВ (51,7-57,8%) та у 2021 р. вона навіть зростає до 59,1%, то впродовж років повномасштабного війни зафіксовано різкий спад питомої ваги – до 37,4% у 2022 р. та 34,8% у 2023 р. Структурні зрушення сталися у бік збільшення ролі сектору послуг, який зріс із 35% у 2014 р. до майже 60% у 2023 р. Частки сільського господарства та будівництва залишалися відносно стабільними, коливаючись у значно меншому діапазоні (0,1-4%). Слід зазначити, що ці зміни в регіональній структурі, стали результатом значного падіння у 2021–2023 рр. обсягу створеної доданої вартості у сільському господарстві та промисловості (на 39,8% та 55,5% відповідно) при одночасному її зростанні у сегменті послуг (на 32,3%).

З початку війни у 2014 р. в області зафіксовано скорочення чисельності працівників у всіх секторах економіки. За структурою зайнятості сформувався стійкий низхідний тренд скорочення трудових ресурсів у промисловому сегменті: з 38,8% у 2014–2015 рр. до 30,6% у 2023 р. Водночас частка зайнятих у сфері послуг зростає з 52,3% до 62,8%. Питома вага працівників у будівництві та сільському господарстві протягом періоду залишалася відносно сталою.

Як і Дніпропетровщина *Запорізька область* має переважно індустріальну спеціалізацію через розташування потужних металургійних комбінатів, машинобудівних заводів, енергетичних об'єктів. До початку повномасштабної війни регіон забезпечував 8,7% створеної в Україні доданої вартості продукції переробної промисловості. Загалом промисловість займала провідне місце в структурі економіки області – 57,7% за доданою вартістю (рис. 4). Водночас у 2021 р. сільське господарство також мало помітний вплив на структурні показники – 6,9% зайнятих працівників і 10,7% доданої вартості.

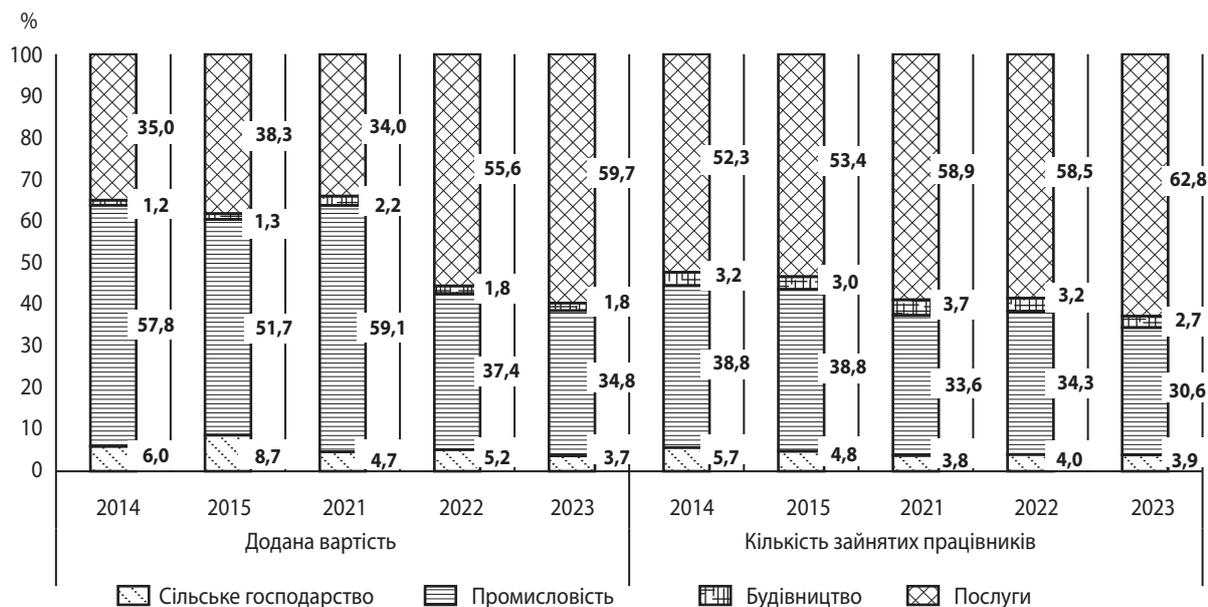

Рис. 3. Динаміка структури економіки Дніпропетровської області

Джерело: розраховано та побудовано авторами за даними Держстату

У 2022 р. війна завдала величезного удару економічному потенціалу регіону – було окуповано значну частину території, включаючи найбільшу АЕС Європи. Чинники війни спричинили різке падіння обсягів виробництва та змінили структуру економіки області. Найбільших втрат зазнало сільське господарство (зменшення доданої вартості на 87,1% у 2023 р. відносно 2021 р.), що призвело до значної втрати його частки у формуванні регіонального продукту (з 10,7% до 2,7%). Промисловість, яка була основою еконо-

міки, створила на 63,8% менше доданої вартості, внаслідок чого її питома вага знизилася з 57,7% у 2021 р. до 41,1% у 2023 р. Будівництво втратило майже половину обсягів (зменшення на 49,9%), проте практично не змінило своє місце у структурі. Найменш вразливим виявився сектор послуг, де скорочення обсягів доданої вартості було відносно невеликим (-7,8%), що дозволило йому зайняти провідну позицію в економіці: частка сектору зросла з 30,1% у 2021 р. до 54,7% у 2023 р.

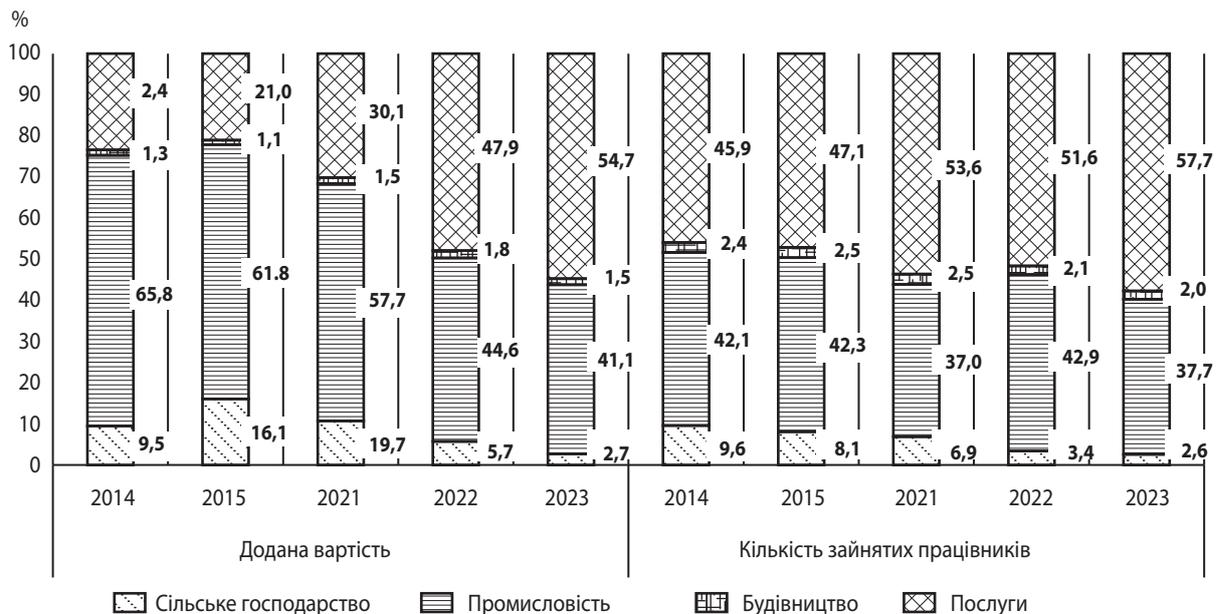

Рис. 4. Динаміка структури економіки Запорізької області

Джерело: розраховано та побудовано авторами за даними Держстату

Подібні зрушення відображаються і в структурі зайнятості: питома вага промисловості зменшилася з 42,1% у 2014 р. до 37,7% у 2023 р., а сфера послуг, навпаки, посилила свою роль – показник зріс з 45,9% до 57,7%. Отже, упродовж 2022–2023 рр. у Запорізькій області відбувся зумовлений війною перерозподіл економічного потенціалу між секторами, що трансформував структурний профіль регіону та спричинив втрату індустріальної домінанти.

Кіровоградська область належить до регіонів України з вираженою аграрною спеціалізацією, що зумовлено наявністю на цій території значного земельно-ресурсного потенціалу: 82,6% земельного фонду області становлять сільськогосподарські угіддя [22]. У 2014–2015 рр. (рис. 5) аграрна орієнтація економіки характеризувалася часткою сільського господарства у створенні валової доданої вартості на рівні 38,2% та 53,6% відповідно, а зайнятість у цьому секторі охоплювала понад п'яту частину працюючих.

Водночас промисловість, яка у 2014 р. забезпечувала 41,8% доданої вартості та понад чверть робочих місць, уже у 2015 р. поступилася позиціями за ДВ на користь аграрного сегмента. У цьому ж періоді частка сфери послуг за доданою вартістю становила менше 20%, проте секторальна зайнятість наближалася до 50%.

Тенденція скорочення внеску промисловості у регіональну економіку зберігалася й надалі: у 2021 р. порівняно з 2014 р. її питома вага у доданій вартості знизилася на

17,9%, а у зайнятості – на 2,1%. Натомість аграрний сектор, попри певне зменшення присутності у структурі, зберіг провідні позиції у регіональному профілі на тлі поступового посилення ролі сфери послуг.

Упродовж двох років інтенсивних воєнних дій сільське господарство області втратило майже третину доданої вартості (-29,8% у 2023 р. до 2021 р.) та частину зайнятості, що послабило його вплив на регіональну економіку. Будівельна галузь також зазнала спаду (-10,4% доданої вартості) та поступилася позиціями у структурі. Водночас послуги виявилися найбільш стійкими: у 2022 р. зменшення доданої вартості цього сектора було мінімальним (-1,4%), а у 2023 р. її обсяг зріс на 22,8% відносно 2021 р., що вивело сектор послуг на перше місце як за валовою доданою вартістю (41,1%), так і за зайнятістю (57,4%). Промисловість після воєнного спаду продемонструвала часткове відновлення і у 2023 р. перевищила рівень 2021 р. на 1,8%, утримавши близько 22% робочих місць в регіональній економіці.

Для економіки Полтавської області багато років було характерне поєднання потужного видобувно-промислового комплексу та високопродуктивного аграрного сектора. Упродовж 2014–2015 рр. (рис. 6) промисловість лідирувала у формуванні доданої вартості (48,0% у 2014 р. та 41,7% у 2015 р.), водночас сільське господарство забезпечувало також значну частку – відповідно 29,5% та 41,3% ДВ. Сфера послуг і будівництво мали значно менший

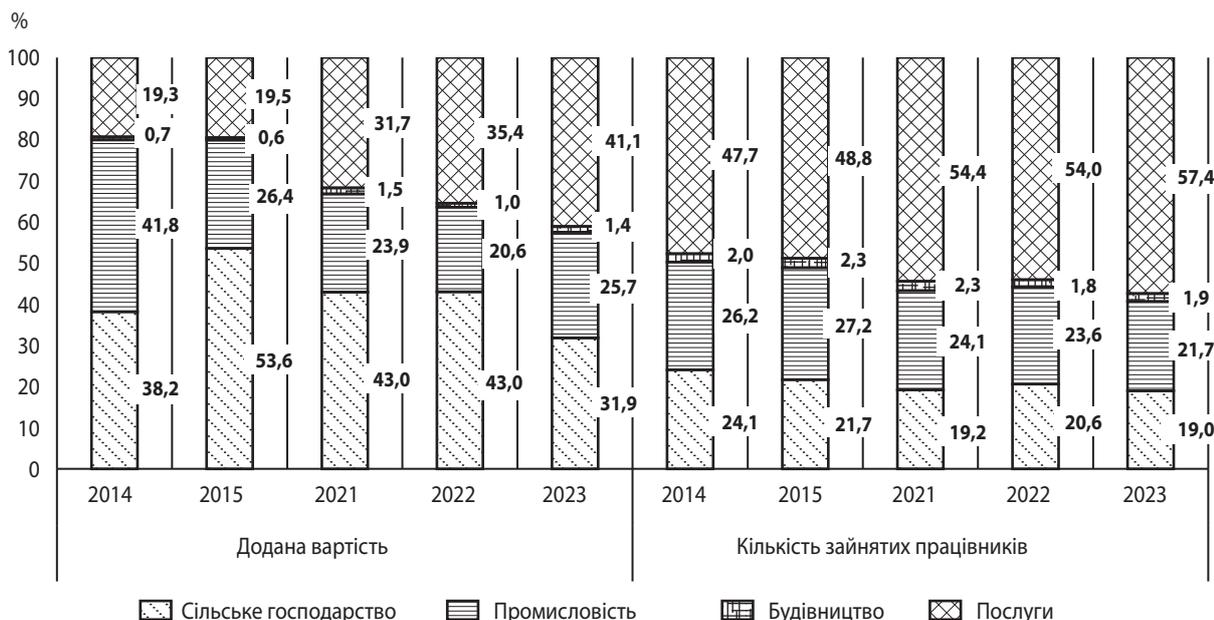

Рис. 5. Динаміка структури економіки Кіровоградської області

Джерело: розраховано та побудовано авторами за даними Держстату

вплив на створення доданої вартості. Зайнятість у цей період відображала індустріально-аграрний профіль області: у промисловості було зосереджено третину робочих місць, у сільському господарстві 16–18%, тоді як сфера послуг поступалася їхньому сукупному значенню на регіональному ринку праці.

У 2021 р. промисловість продемонструвала зміцнення позицій в економіці регіону (58,9% доданої вартості). Водночас аграрний сектор послабив свій вплив, створивши 23,5% доданої вартості проти 41,3% у 2015 р. й забезпе-

чивши 13,3% робочих місць. Сфера послуг залишалася відносно невеликою за масштабами діяльності (14,7% доданої вартості), проте зросла її вагомість у структурі зайнятості до 54,1%.

Війна також суттєво трансформувала економіку Полтавщини. У 2022 р. промисловість відреагувала скороченням обсягу доданої вартості на 34,7% порівняно з 2021 р., аграрний сектор – на 35,8%, будівництво – на 14%. Натомість сектор послуг продемонстрував стрімке зростання обсягу доданої вартості на 202,3%, що зумовило стрибок у

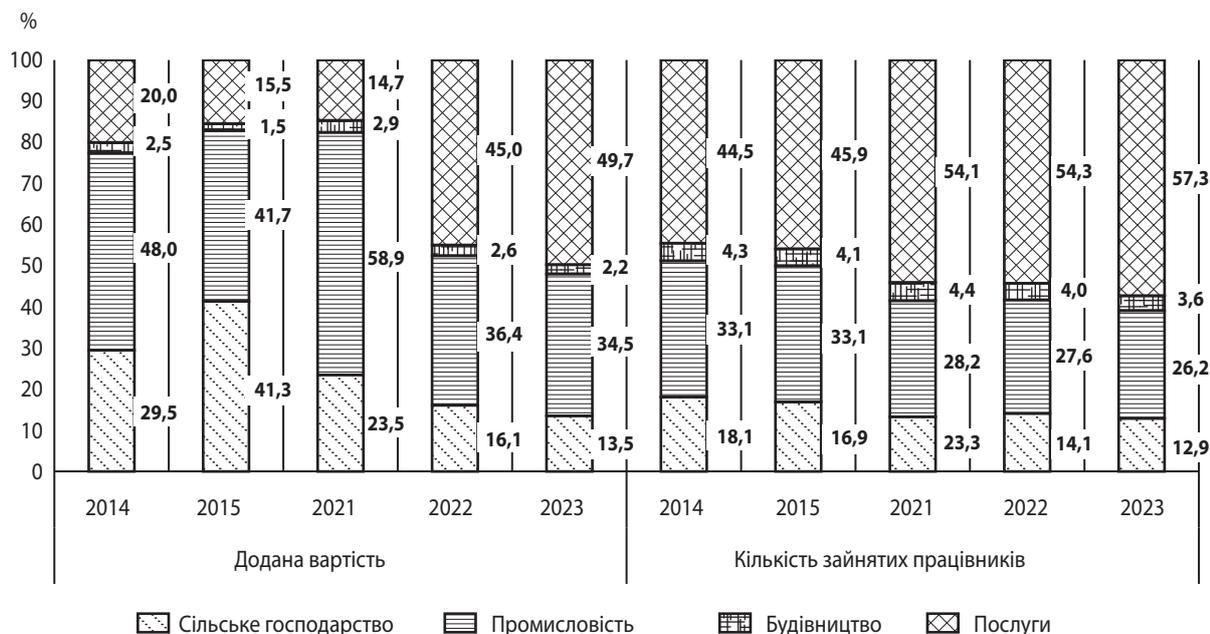

Рис. 6. Динаміка структури економіки Полтавської області

Джерело: розраховано та побудовано авторами за даними Держстату

структурі економіки регіону до 45,0% на тлі зменшення внеску інших секторів. У 2023 р. спостерігалось продовження попередніх структурних зрушень: аграрний сектор, за рахунок подальшого скорочення доданої вартості, утратив 2,6%, тоді як промисловість, навіть продемонструвавши приріст на 7% у абсолютному вимірі, зменшила свою частку у структурі на 1,9%. Частка сфери послуг у створенні доданої вартості, навпаки, суттєво збільшилась, досягнувши рекордних 49,7% в економіці регіону. Зайнятість у 2022 р. зменшилась в усіх секторах різними темпами. Спад тривав і в 2023 р., винятком стала сфера послуг, де кількість працівників зросла на 7,7%. Результатом такої динаміки стали структурні зрушення у бік зменшення частки зайнятих у сільському господарстві, промисловості, будівництві та збільшення питомої ваги працівників у невиробничому сегменті економіки.

Черкаська область – регіон з потужним аграрним потенціалом, що зумовлено сприятливими природно-кліматичними умовами та значною часткою сільськогосподарських угідь у структурі земельного фонду (71,1% до загальної площі території) [23]. Водночас у регіоні розвинуті харчова, хімічна та машинобудівна промисловість, що формують основу переробного комплексу.

На початку першої фази війни економічний профіль області характеризувався аграрно-промисловою структурою: у 2014 р. внесок сільського господарства та промисловості у створення доданої вартості був майже рівнозначним (рис. 7). У 2015 р. аграрний сектор став домінуючим, суттєво перевищивши внесок інших видів діяльності. Сфера послуг за показником ДВ залишилась менш вагомою, проте збільшила свою присутність на регіональному ринку праці.

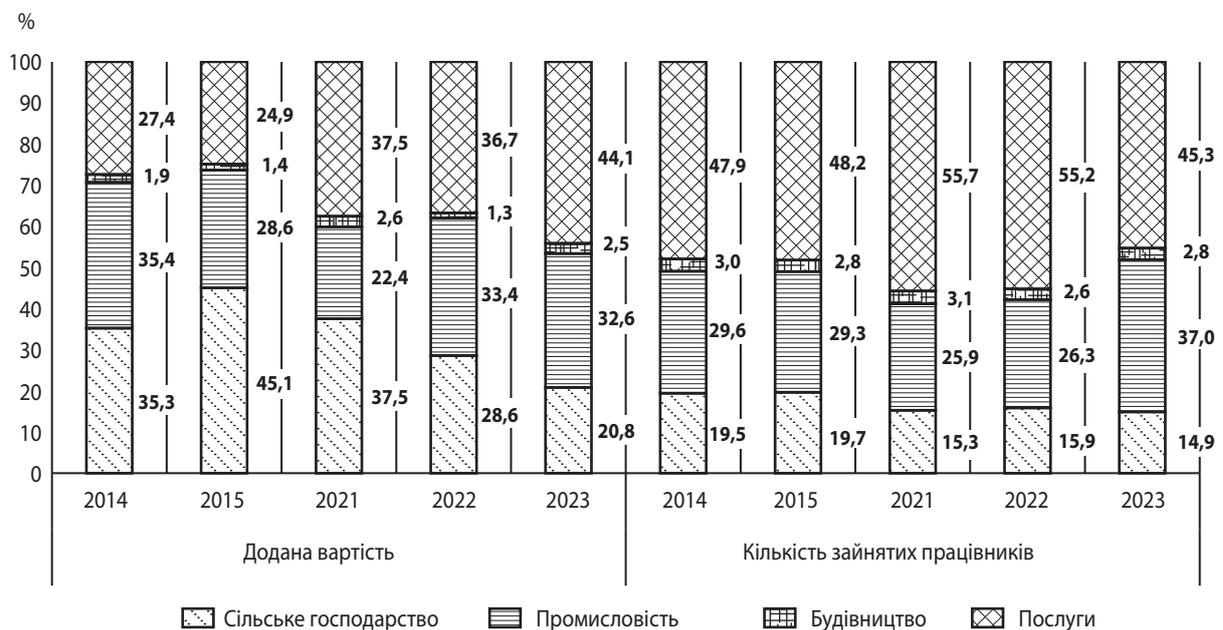

Рис. 7. Динаміка структури економіки Черкаської області

Джерело: розраховано та побудовано авторами за даними Держстату

У 2021 р. сільське господарство та сфера послуг створили майже рівні частки валової доданої вартості, тоді як промисловість зменшила питому вагу у структурі. У розподілі зайнятості спостерігалось розширення секторів послуг і будівництва при помітному скороченні чисельності працівників аграрного та промислового секторів.

Війна спричинила різноспрямовані зрушення у секторальній динаміці та посилення індустріальної складової регіонального профілю. У 2022 р. відносно 2021 р. обсяги доданої вартості в сільському господарстві зменшилися на 14,6%, тоді як промисловість продемонструвала зростання на 67,4%. Будівельний сектор скоротився майже вдвічі, натомість сфера послуг зросла на 9,6%. У 2023 р. тенденції попереднього року щодо секторальної зміни доданої вартості продовжилися: аграрний сектор зазнав падіння на 28,5% у порівнянні з довоєнним роком, тоді як промисловість продовжила позитивну траєкторію, забезпечивши приріст майже у півтора рази. Будівництво

змогло подолати кризове просідання й перевищило рівень 2021 р., а сфера послуг продемонструвала суттєве нарощування (+51,4%), що закріпило її провідні позиції у структурі економіки.

За структурою зайнятості у 2022-2023 рр. спостерігалось поступове зниження кількості працівників у сільському господарстві та сфері послуг. У промисловості за підсумками 2022 р. рівень працюючих скоротився, проте вже у 2023 р. зріс на 41%, унаслідок чого показник перевищив значення 2021 р. на 34%.

Таким чином, хоча сфера послуг залишилась найбільшим роботодавцем регіону, в структурі зайнятості почали проявлятися ознаки зміцнення позицій промислового сегмента.

Отже, аналіз динаміки структур економік п'яти областей Придніпров'я у 2014–2023 рр. засвідчив спільні для регіону тенденції. До повномасштабного вторгнення зберігалися традиційні профілі: промисловий – у Дніпро-

петровській та Запорізькій областях, аграрний – у Кіровоградській і Черкаській, комбінований індустріально-аграрний – у Полтавській. Перехід війни в активну фазу призвів до різноспрямованих змін у секторальній структурі: у всіх областях скоротилася роль сільського господарства та будівництва, промисловість стала найбільш вразливим сектором у прифронтових областях, тоді як у більш безпечних демонструвала часткове відновлення, а сфера послуг послідовно розширювала свою частку за доданою вартістю та зайнятістю.

Для вимірювання інтенсивності та істотності структурних змін в роботі використано методики оцінювання масштабів, швидкості та співвідношення фактичної величини розбіжностей між значеннями елементів структур з їхнім максимально можливим значенням. Алгоритм аналізу включав визначення секторальних показників маси структурних зрушень (формула 1), їхньої швидкості (фор-

мула 2) та інтегральну оцінку відмінностей між структурами (формула 3) [24–26].

$$M = d_{2i} - d_{1i}, \quad (1)$$

$$T = \frac{M}{t}, \quad (2)$$

$$I = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (d_{2i} - d_{1i})^2}{\sum_{i=1}^n (d_{2i} + d_{1i})^2}}, \quad (3)$$

де d_{1i} – питома вага i -го елемента першої структури;
 d_{2i} – питома вага i -го елемента другої структури;
 t – час, за який відбулися структурні зміни;
 n – кількість елементів у структурі;
 i – номер елемента в структурі.

Результати розрахунків наведені в *табл. 1*.

Таблиця 1

Аналіз структурних зрушень в регіональних економіках Придніпров'я

Сектори економіки (секція за КВЕД)	Маса структурних зрушень, %		Швидкість структурних зрушень, % у рік		Характеристика структурних змін за інтегральним індексним критерієм	
	2021 р. до 2014 р.	2023 р. до 2021р.	2021 р. до 2014 р.	2023 р. до 2021р.	2021 р. до 2014 р.	2023 р. до 2021р.
1	2	3	4	5	6	7
Дніпропетровська область						
<i>Аналіз регіональної структури галузі за доданою вартістю</i>						
Сільське, лісове та рибне господарства (А)	-1,3	-1	-0,16	-0,5	0,02 структури то- тожні	0,27 істотний рівень відмінностей
Промисловість (В-Е)	+1,3	-24,3	+0,16	-12,15		
Будівництво (F)	+1	-0,4	+0,125	-0,05		
Послуги (G-S)	-1	+25,7	-0,125	+12,85		
<i>Аналіз регіональної структури галузі за кількістю зайнятих працівників</i>						
Сільське, лісове та рибне господарства (А)	-1,9	+0,1	-0,24	+0,05	0,06 дуже низький рівень відмін- ностей	0,04 дуже низький рівень відмін- ностей
Промисловість (В-Е)	-5,2	-3	-0,65	-1,5		
Будівництво (F)	+0,5	-1	+0,06	-0,5		
Послуги (G-S)	+6,6	+3,9	+0,825	+1,95		
Запорізька область						
<i>Аналіз регіональної структури галузі за доданою вартістю</i>						
Сільське, лісове та рибне господарства (А)	+1,2	-8	+0,15	-4	0,08 низький рівень відмінностей	0,23 істотний рівень відмінностей
Промисловість (В-Е)	-8,1	-16,6	-1,01	-8,3		
Будівництво (F)	+0,2	0	+0,025	0		
Послуги (G-S)	+6,7	+24,6	+0,84	+12,3		
<i>Аналіз регіональної структури галузі за кількістю зайнятих працівників</i>						
Сільське, лісове та рибне господарства (А)	-2,7	-4,3	-0,34	-2,15	0,075 низький рівень відмінностей	0,04 дуже низький рівень відмін- ностей
Промисловість (В-Е)	-5,1	+0,7	-0,64	+0,35		
Будівництво (F)	+0,1	-0,5	+0,01	-0,25		
Послуги (G-S)	+7,7	+4,1	+0,96	+2,05		

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5	6	7
Кіровоградська область						
<i>Аналіз регіональної структури галузі за доданою вартістю</i>						
Сільське, лісове та рибне господарства (A)	+4,8	-11,1	+0,6	-5,55	0,19 істотний рівень відмінностей	0,13 низький рівень відмінностей
Промисловість (B-E)	-17,9	+1,8	-2,24	+0,9		
Будівництво (F)	+0,8	-0,1	+0,1	-0,05		
Послуги (G-S)	+12,4	+9,4	+1,55	+4,7		
<i>Аналіз регіональної структури галузі за кількістю зайнятих працівників</i>						
Сільське, лісове та рибне господарства (A)	-4,9	-0,2	-0,61	-0,1	0,07 дуже низький рівень відмінностей	0,03 структури то-тожні
Промисловість (B-E)	-2,1	-2,4	-0,26	-1,2		
Будівництво (F)	+0,3	-0,4	+0,04	-0,2		
Послуги (G-S)	+6,7	+3	+0,84	+1,5		
Полтавська область						
<i>Аналіз регіональної структури галузі за доданою вартістю</i>						
Сільське, лісове та рибне господарства (A)	-6	-10	-0,75	-5	0,11 низький рівень відмінностей	0,37 значний рівень відмінностей
Промисловість (B-E)	+10,9	-24,4	+1,36	-12,2		
Будівництво (F)	+0,4	-0,7	+0,05	-0,35		
Послуги (G-S)	-5,3	+35	-0,66	+17,5		
<i>Аналіз регіональної структури галузі за кількістю зайнятих працівників</i>						
Сільське, лісове та рибне господарства (A)	-4,8	-0,4	-0,6	-0,2	0,1 низький рівень відмінностей	0,03 структури то-тожні
Промисловість (B-E)	-4,9	-2	-0,61	-1		
Будівництво (F)	+0,1	-0,8	+0,012	-0,4		
Послуги (G-S)	+9,6	+3,2	+1,2	+1,6		
Черкаська область						
<i>Аналіз регіональної структури галузі за доданою вартістю</i>						
Сільське, лісове та рибне господарства (A)	+2,2	-16,7	+0,275	-8,35	0,15 низький рівень відмінностей	0,18 істотний рівень відмінностей
Промисловість (B-E)	-13	+10,2	-1,62	+5,1		
Будівництво (F)	+0,7	-0,1	+0,09	-0,05		
Послуги (G-S)	+10,1	+6,6	+1,26	+3,3		
<i>Аналіз регіональної структури галузі за кількістю зайнятих працівників</i>						
Сільське, лісове та рибне господарства (A)	-4,2	-0,4	-0,52	-0,2	0,08 низький рівень відмінностей	0,12 низький рівень відмінностей
Промисловість (B-E)	-3,7	+11,1	-0,46	+5,55		
Будівництво (F)	+0,1	-0,3	+0,01	-0,15		
Послуги (G-S)	+7,8	-10,4	+0,97	-5,2		

Джерело: розраховано авторами за даними Держстату

Найінтенсивніші структурні трансформації в усіх областях відбулися у період воєнної ескалації 2022–2023 рр., коли регіональні економіки зазнали шокових змін. Водночас, слід зауважити, що економіка Кіровоградської області демонструвала істотні зрушення за ДВ ще у період першої фази війни 2014–2021 рр. Загалом для трьох регіонів

Придніпров'я (Дніпропетровської, Запорізької, Полтавської областей) характерне зміщення економічних акцентів від промисловості до сфери послуг. У двох інших – Кіровоградській та Черкаській областях – найпомітнішим виявився перерозподіл між аграрним і сервісним сегментами, що загалом пояснюється традиційною спеціалізацією цих регіонів.

На відміну від структури доданої вартості, розподіл зайнятості залишався відносно стабільним протягом усього аналізованого періоду. Напрямок змін переважно збігався з тенденціями у структурі доданої вартості, ілюструючи зростання ролі сфери послуг в економіках областей Придніпров'я. Відхилення від загального тренду продемонструвала лише Черкаська область, в якій у 2023 р. відбулося помітне поживлення в промисловому секторі зі збільшенням обсягу доданої вартості та зайнятості.

Структурні трансформації в регіональних економіках України фіксувалися й у довоєнний період. Так, автори монографії [5] зазначають, що до 2014 р. зростання присутності сектору послуг в регіонах загалом відповідало світовим процесам постіндустріальної перебудови національного господарства, однак відбувалося доволі інерційно та повільно.

На думку Ю. Кіндзерського [27] та І. Підоричевої [7], цей процес в Україні має ознаки «передчасної деіндустріалізації» (*premature deindustrialization*), яку Д. Родрік [28] визначає як скорочення промисловості не внаслідок переходу до економіки знань, а через неконкурентоспроможність, інституційну слабкість і структурні диспропорції економіки. В українському контексті це проявляється у поступовій втраті промислового потенціалу, технологічному спрощенні виробництва, скороченні зайнятості у промисловості та посиленні сировинної орієнтації економіки, що зумовлює її структурну вразливість і низьку стійкість до зовнішніх шоків.

Отримані результати аналізу економік областей Придніпров'я свідчать, що з 2022 р. структурні трансфор-

мації, закладені ще у довоєнний період, істотно посилися. Виявлені зміни у 2022–2023 рр. стали результатом вимушеної адаптації економічної діяльності в макрорегіоні до умов війни. Відбулося заміщення втрат у секторах реального виробництва зростанням активності у сервісній сфері, яка виявилася більш гнучкою та здатною швидше пристосовуватися до умов воєнного часу.

Аналіз сервісного профілю регіональних економік Придніпров'я у 2023 р. (табл. 2) показав, що в областях лівову частину доданої вартості формують оптова та роздрібна торгівля. Відносно вагомими позиціями мають транспортно-складські послуги, сфера охорони здоров'я та операції з нерухомістю. Решта сегментів, що потребують високоспеціалізованих знань, а саме інформаційно-комунікаційні, фінансові, професійні та освітні послуги, представлені в областях нерівномірно і мають переважно невелику питому вагу. Для порівняння, за даними Євростату [29] торгівля у країнах ЄС формує в середньому лише близько 30-35 % доданої вартості послуг, тоді як знаннємісткі забезпечують разом понад 40 %.

Отже, отримані результати свідчать, що структурна адаптація економік областей Придніпров'я у воєнний період мала переважно компенсаторний характер. Розширення сектору послуг забезпечило короткострокову стабілізацію регіональних економік, проте не є передумовою для їх трансформаційного відновлення. Домінування торгівлі за низької питомої ваги наукоємних сегментів свідчить про функціонування в регіонах малопродуктивної сервісної моделі, яка має дуже обмежений потенціал для збільшення валового регіонального продукту. Така структура не здатна

Таблиця 2

Структури секторів послуг областей Придніпров'я за доданою вартістю у 2023 р., %

	Дніпропетровська область	Запорізька область	Кіровоградська область	Полтавська область	Черкаська область
G – оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	68,7	70,3	66,1	67,2	73,8
H – транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	8,2	5,3	9,6	13,4	7,2
I – тимчасове розміщування й організація харчування	0,6	0,5	1,0	0,4	0,5
J – інформація та телекомунікації	2,2	1,5	1,6	1,1	1,4
K – фінансова та страхова діяльність	1,8	1,8	0,0	0,5	0,2
L – операції з нерухомим майном	4,9	3,9	2,7	5,2	2,8
M – професійна, наукова та технічна діяльність	2,2	4,1	1,0	1,3	1,1
N – діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	5,1	3,2	2,3	2,6	2,2
P – освіта	0,1	0,2	0,1	0,2	0,1
Q – охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	5,5	9,4	15,5	7,9	10,4
R – мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	0,2	-0,3	0,0	0,0	0,1
S – надання інших видів послуг	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2

Джерело: розраховано авторами за даними Держстату

генерувати стійкі точки зростання і не забезпечує системних змін, необхідних для формування нової якості розвитку економіки Придніпров'я.

Досвід розвинених країн показує, що потужним драйвером в сучасних умовах є знаннємісткі послуги (*KIS – Knowledge-intensive services*). Саме вони забезпечують підвищення продуктивності, технологічне оновлення та інтеграцію сервісної діяльності у ланцюги створення вартості.

За класифікацією Євростату [30] до *KIS* належать, окрім суспільних сервісів (освіта, охорона здоров'я, фінансові послуги), також бізнес-орієнтовані сегменти, які виокремлюються як *KIBS (Knowledge-intensive business services)*. Цю групу формують ІТ, інжиніринг, наукові дослідження та розробки, консалтинг, юридичні й бухгалтерські сервіси, маркетинг, дизайн.

Аналітика *OECD TiVA (Trade in Value Added)* [31] підтверджує, що *KIBS* формують осередки високої продуктивності в межах третинного сектору і водночас виступають мультиплікатором для промисловості та експорту завдяки зростанню частки послуг, вбудованих у ланцюги доданої вартості. Дослідження Світового банку [32] також засвідчують, що сервісно орієнтоване зростання (*services-led growth*) є стійким лише тоді, коли воно спирається на розвиток знаннємістких і торгованих сервісів (*tradable services*), підсиленних цифровізацією та зовнішньоекономічною інтеграцією.

Вітчизняні науковці [7; 12; 15] дедалі частіше наголошують, що для глибокої структурної перебудови економіки України стратегічно важливо поєднати реіндустріалізацію та якісні зміни у сфері послуг. Це вимагає узгодження промислової, інноваційної та регіональної політик держави, а також створення умов для досягнення синергії між-секторальної взаємодії на основі використання новітніх знань та технологій.

В. Геєць [6] підкреслює, що повоєнна економіка України має ґрунтуватися на ефективному використанні власних природних ресурсів і їхній глибокій переробці, у поєднанні з поступовим розвитком вітчизняних передових технологій. Такий підхід дозволить формувати стійкі конкурентні позиції у світовому поділі праці, залучаючи наявний ресурсний і науково-технологічний потенціали. Перспективним напрямом є створення високотехнологічних виробництв на основі видобутку місцевих критично важливих корисних копалин.

Саме територія Придніпров'я концентрує значну частину українських покладів рідкісноземельних металів, що стали предметом двосторонньої угоди про надра між Україною та США у 2025 р. Високий потенціал для формування в регіоні кластеру з видобутку та переробки критично важливих ресурсів має, зокрема, Кіровоградська область, багата на літєві, титанові мінерали та природний графіт [33].

Потенційним ядром формування такого кластеру може стати ТОВ «Велта», що входить в групу компаній *Velta Holding US Inc.* Це вертикально інтегрований бізнес, який об'єднує повний видобувно-переробний цикл виробництва титану, науково-дослідний центр *Velta RD Titan* та підрозділ *Velta Medical*, що спеціалізується на виготовленні індивідуальних титанових імплантів. Компанія володіє

запатентованою технологією *Velta Ti Process* [34] для отримання титанового порошку та має успішний досвід кооперації з українським виробником 3D-принтерів ТОВ «АЛТ України».

Діяльність «Велти» демонструє реальні можливості для формування інноваційних ланцюгів доданої вартості на основі використання природно-ресурсного потенціалу та розвитку нової ресурсно-технологічної спеціалізації Придніпров'я, яка інтегрує видобувний, науково-технічний і виробничий сегменти економіки регіону. Важливо підкреслити, що розвиток виробничих ланцюгів із максимальною локалізацією створення доданої вартості саме всередині країни/решіонів має стати одним із пріоритетів державної економічної політики. Для цього потрібне відповідне інституціональне середовище, здатне гарантувати стабільність регуляторних умов, передбачуваність для інвесторів та збільшення довіри з боку бізнесу.

В умовах війни та очікуваного повоєнного дефіциту людських і фінансових ресурсів, а також потреби вирішення широкого кола проблем на місцевому рівні, особливого значення набуває переосмислення просторової організації економіки. Йдеться насамперед про необхідність стимулювання взаємодії між секторами та регіонами з метою підсилення їхніх ресурсно-компетенційних можливостей і забезпечення синергетичної взаємодоповнюваності. Такий підхід має стати одним із ключових пріоритетів регіональної політики, ґрунтуючись на результатах детального аналізу наявного ресурсного, технологічного, наукового та інфраструктурного потенціалу кожної території.

Аналіз економіки Придніпров'я засвідчив, що попри загальний економічний спад, сільське господарство зберігає статус одного з ключових секторів, який формує регіональний конкурентний потенціал. Міжнародний досвід [35; 36] свідчить, що саме розвиток агросектору дав поштовх економічному зростанню в багатьох індустриальних країнах світу завдяки активізації суміжних виробництв, що, своєю чергою, сприяло створенню нових робочих місць, підвищенню рівня доходів населення та диверсифікації економік.

За результатами наших попередніх досліджень [37; 38] та узагальнення європейського досвіду, акцентуємо увагу на двох стратегічних векторах з потенціалом для зростання регіональних економік із залученням сільського господарства.

Перший вектор – біоекономічний – базується на трансфері біотехнологій і розширенні зв'язків аграрного виробництва з енергетикою, хімічною промисловістю та фармацевтикою, що сприяє створенню нових продуктових ланцюгів і підвищує стійкість регіональної економіки.

Другий вектор – цифровий – передбачає використання цифрових рішень у виробництві, переробці та логістиці агропродукції, стимулюючи розвиток кроссекторальних інновацій із залученням широкого кола секторів економіки – сільського господарства, харчової та хімічної промисловості, машинобудування, ІТ, енергетики й логістики.

Окреслені напрями мають стати складовими глибокої трансформації регіональних економік, узгодженої із Європейською Зеленою угодою (*EU Green Deal*). До них мають долучитися програми декарбонізації економіки,

підвищення енергоефективності та розвитку відновлюваної енергетики. Зазначені орієнтири відповідають курсу інтеграції України до ЄС та зобов'язанням, визначеним у Національному плані з енергетики та клімату (*National Energy and Climate Plan*) і Національно визначеному внеску (*Nationally Determined Contribution*) відповідно до Паризької угоди. Їхня реалізація є умовою (*conditionality*) отримання фінансової підтримки в межах механізму *Ukraine Facility*. Стратегічну основу для формування «зеленого» переходу вже закріплено на національному рівні із набранням чинності у 2024 р. Закону України «Про основні засади державної кліматичної політики», який визначає механізми інтеграції кліматичних цілей у всі сектори економіки та рівні державного управління.

Висновки. Результати дослідження свідчать, що з розгортанням повномасштабної війни структурні зрушення, сформовані ще у довоєнний період, набули виразного компенсаторного характеру. У 2022–2023 рр. спостерігалось заміщення втрат у секторах реального виробництва зростанням активності у сфері послуг, яка виявилася більш адаптивною до кризових умов. Така короткострокова стабілізація дозволила пом'якшити наслідки воєнного спаду, проте не створила підґрунтя для глибоких прогресивних трансформацій. Сервісна модель із домінуванням торгівлі та низькою часткою знаннємістких видів діяльності має обмежений потенціал для формування довгострокових драйверів зростання й не забезпечує переходу до нової якості регіонального розвитку.

Виявлені тенденції свідчать про потребу у переході від компенсаторних механізмів до глибокої структурної реконструкції, що передбачає докорінну перебудову економічної системи Придніпров'я. Важливим напрямом має стати нова індустріалізація на основі поглибленої переробки власних природних ресурсів і впровадження інноваційних технологій. Значні можливості для цього зосереджені зокрема у Кіровоградській області, де поєднуються запаси критично важливих корисних копалин (літій, титан, графіт) і науково-технічна база для створення високотехнологічних кластерів. Бізнес вже сьогодні демонструє перспективи формування вертикально інтегрованих виробництв, що поєднують видобувну, переробну та наукову компоненти.

У цьому контексті особливої ваги набуває розвиток знаннємістких і торгованих послуг, інтегрованих у виробничі ланцюги створення вартості. Вони мають стати рушійними чинниками технологічного оновлення, підвищення продуктивності та конкурентоспроможності регіональної економіки.

Враховуючи ресурсні, технологічні й кадрові обмеження, економічна реконструкція регіонів має спиратися на активізацію міжсекторальної та міжрегіональної взаємодії. Це створює підґрунтя для комбінованих моделей розвитку, які поєднують аграрний, промисловий і сервісний потенціали. Особливої уваги заслуговують два стратегічних вектори трансформації – біоекономічний, що базується на використанні аграрних ресурсів регіону, розвитку біотехнологій, хімічної промисловості й відновлюваної енергетики, та цифровий, спрямований на впровадження цифрових рішень у виробництві агросировини, її переробці й логістиці, які забезпечують інноваційний розвиток міжгалузевих ланцюгів створення вартості.

Реалізація зазначених напрямів потребує узгоджених підходів і координації політичних важелів у різних сферах та на різних рівнях управління, розвитку кластерних і мережових форматів співпраці, а також створення стабільного інституційного середовища. Рамкові умови реконструкції визначаються вимогами Зеленої угоди ЄС, дотримання яких відкриває можливості для інвестиційної та технологічної підтримки процесів грінізації національної економіки.

Таким чином, економічна реконструкція Придніпров'я має стати не лише процесом відновлення, а й глибокої структурної трансформації, спрямованої на формування конкурентної, технологічно передової і сталої економіки. Подальші дослідження будуть спрямовані на виявлення регіональних спеціалізацій, які формують передумови швидкого відновлення та позитивної трансформації економік макрорегіону, що створить науково-аналітичну основу для розроблення програм державної підтримки.

ЛІТЕРАТУРА

1. OECD. Ukraine – Economic Snapshot. Paris : OECD, 2024. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/economic-surveys/ukraine-economic-snapshot.html>
2. International Monetary Fund. Ukraine: Request for Purchase under the Rapid Financing Instrument. Washington, D.C. : IMF, 2022. URL: <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/CR/2022/English/1UKREA2022001.ashx>
3. Council on Foreign Relations. Rebuilding Ukraine. New York : CFR, 2023. URL: <https://www.cfr.org/report/rebuilding-ukraine>
4. Оцінка інноваційного розвитку та структурні трансформації в економіці України : кол. моногр. / за ред. І. Ю. Єгорова, Ю. В. Кіндзерського ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Київ : Ін-т екон. та прогнозув. НАН України, 2023. 240 с.
5. Просторовий розвиток економіки України: сучасні тренди трансформації та виклики європейської інтеграції : монографія / за наук. ред. В. С. Кравціва, І. З. Сторонянської ; ДУ «Ін-т регіон. дослідж. ім. М. І. Долішнього НАН України». Львів : ДУ «ІРД ім. М. І. Долішнього НАН України», 2024. 451 с. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-1-65-73>
6. Геєць В. М. Формування профілю стратегічно важливих видів промислової діяльності в Україні (погляд на перспективу). *Економіка України*. 2023. № 9. С. 3–29. DOI: [10.15407/economyukr.2023.09.003](https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.09.003)
7. Піддорицева І. Ю. Оцінка галузевих диспропорцій, пов'язаних із потребами інноваційної трансформації підприємницького сектору України. *Економіка промисловості*. 2023. № 3 (103). С. 64–91. DOI: [10.15407/econindustry2023.03.064](https://doi.org/10.15407/econindustry2023.03.064)
8. Антонюк В. П., Ляшенко В. І. Структурна трансформація економік промислових регіонів України в умовах війни. *Економіка промисловості*. 2025. № 2 (110). С. 21–40. DOI: [10.15407/econindustry2025.02.021](https://doi.org/10.15407/econindustry2025.02.021)
9. Піддорицева І. Ю., Баш А. С. Теоретичне осмислення реконструкції в контексті повоєнного розвитку територій України. *Економіка промисловості*. 2025. № 3 (111). С. 3–22. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.48-47>
10. Вишневецький О. С. Загальна теорія стратегування: від парадигми до практики використання : монографія / НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ : Ін-т економіки пром-сті НАН України, 2018. 156 с.

- 11.** Адаптація стратегування смарт-спеціалізації в регіонах України : кол. монографія / за заг. ред. В. І. Ляшенка ; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ : Ін-т економіки пром-сті НАН України, 2025. 354 с.
- 12.** Кіндзерський Ю. Повоєнне відновлення промисловості України: виклики та особливості політики. *Економічний аналіз*. 2022. Т. 32. № 2. С. 101–117.
DOI: 10.35774/econa2022.02.101
- 13.** Зверяков М. Структура національної економіки в умовах глобальних змін. *Економіка України*. 2024. Т. 67. № 12 (757). С. 3–25.
DOI: 10.15407/economyukr.2024.12.003
- 14.** Збаразська Л. О. Промисловість України у світовому «ландшафті»: тенденції в контексті завдань довгострокового розвитку. *Економіка промисловості*. 2022. № 2 (98). С. 5–24.
DOI: 10.15407/econindustry2022.02.005
- 15.** Іщук С. О., Созанський Л. Й., Жулканич В. О. Структурна трансформація промисловості України під впливом російської військової агресії. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2023. Вип. 2. С. 35–42.
DOI: 10.36818/2071-4653-2023-2-5
- 16.** Шевцова Г. З., Швець Н. В. Як українська хімічна промисловість долає виклики воєнного часу: структурні виміри. *Бізнес Інформ*. 2025. № 1. С. 308–324.
DOI: 10.32983/2222-4459-2025-1-308-324
- 17.** Іщук С. Економіка регіонів України в умовах повномасштабної війни: новітні тенденції. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. *Економіка*. 2023. № 3. С. 24–33.
DOI: 10.29038/2786-4618-2023-03-24-33
- 18.** Підоричева І. Ю., Баш А. С. Смарт-спеціалізація промислових регіонів України: організаційно-економічний супровід. *Економіка промисловості*. 2024. № 2 (106). С. 5–28.
DOI: 10.15407/econindustry 2024.02.005
- 19.** Амоша О. І., Шевцова Г. З., Швець Н. В. Передумови смарт-спеціалізації Донецько-Придніпровського макрорегіону на основі розвитку хімічного виробництва. *Економіка промисловості*. 2019. № 3 (87). С. 5–33.
DOI: 10.15407/econindustry2019.03.005
- 20.** Інноваційне Придніпров'я: гра на випередження : монографія / О. І. Амоша, Ю. С. Залознова, С. В. Іванов, В. І. Ляшенко, І. Ю. Підоричева та ін. ; за заг. ред. В. І. Ляшенка ; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ ; Дніпро : Ін-т економіки пром-сті НАН України, 2021. 286 с.
- 21.** International Organization for Migration (IOM). *Ukraine Internal Displacement Report*. General Population Survey. Round 15, December 2023. Kyiv : IOM, 2023. 24 p. URL: <https://displacement.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-15-december-2023>
- 22.** Кіровоградська обласна державна адміністрація. *Стратегія розвитку Кіровоградської області на період до 2027 року*. Кропивницький, 2025. 148 с. URL: https://oda.kr-admin.gov.ua/files/uploads/pdf/elektronni-konsultatsii/inf/Strategia_2027_%20_04_02_2025%20.pdf
- 23.** Черкаська обласна державна адміністрація. *Стратегія розвитку Черкаської області на період до 2027 року*. Черкаси, 2021. 120 с. URL: https://investincherkasyregion.gov.ua/sites/default/files/dodatok_1_strategiya-2027.pdf
- 24.** Усик І. О. Методичні підходи оцінки структурної трансформації країн світу і України в умовах глобалізації. *Економіка і організація управління*. 2018. № 4. С. 180–188.
DOI: 10.31558/2307-2318.2018.4.19
- 25.** Дяконенко О. І., Котенко Т. М. Трансформації регіональних ринків праці України в умовах війни. *Статистика України*. 2024. № 2. С. 85–94.
DOI: 10.31767/su.2(105)2024.02.08
- 26.** Zakhovzhai, V. B., & Savytskyi, A. V. Theoretical and methodological approaches to statistical support of structural transformations in the economy. *Statistics of Ukraine*. 2025. Is. 108, No. 1. P. 4–12.
DOI: 10.31767/su.1(108)2025.01.01
- 27.** Кіндзерський Ю. В. Інклюзивна індустріалізація для сталого розвитку: до засад теорії та політики формування. *Економіка України*. 2021. № 5. С. 3–39.
DOI: 10.15407/economyukr.2021.05.003
- 28.** Rodrik, D. Premature deindustrialization. *Journal of Economic Growth*. 2016. Vol. 21. No. 1. P. 1–33.
DOI: 10.1007/s10887-015-9122-3
- 29.** Gross value added – NACE Rev. 2: Services (Sections G–S), EU, current prices, 2023. Luxembourg : Eurostat, 2024. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/teina420_r2/default/table.
- 30.** Glossary: Knowledge-intensive services (KIS) // Eurostat. URL: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Knowledge-intensive_services_\(KIS\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Knowledge-intensive_services_(KIS))
- 31.** Guide to OECD TiVA Indicators, 2023. Paris : OECD Publishing, 2023.
DOI: 10.1787/58aa22b1-en
- 32.** Nayyar G., Hallward-Driemeier M., Davies E. At Your Service? The Promise of Services-Led Development. Washington, DC : World Bank, 2021. 312 p.
DOI: 10.1596/978-1-4648-1671-0
- 33.** Букатюк У. Кластер за \$250 млн: проєкт титанової компанії Velta може стати першим у межах угоди про надра з США // *Forbes Україна*. 24 вересня 2025 р. URL: <https://forbes.ua/company/klaster-za-250-mln-proekt-titanovoi-kompanii-velta-mozhe-stati-pershim-v-mezhakh-ugodi-pro-nadra-z-ssha-forbes-rozpitav-pro-detali-vlasnika-andriya-brodskego-24092025-32822>
- 34.** Пикало О. Українська Velta зареєструвала третій патент у США // *Forbes Україна*. 02 червня 2025 р. URL: <https://forbes.ua/news/ukrainska-velta-zareestruvala-tretyi-patent-u-ssha-02062025-30211>
- 35.** Rural Well-being: Geography of Opportunities – 2023 Report. Paris : OECD Publishing, 2023. 180 p.
DOI: 10.1787/9789264652959-en
- 36.** EU Rural Review No. 34: The Bioeconomy and Rural Development. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2022. 56 p.
- 37.** Шевцова Г. З., Швець Н. В. Застосування регіонального бенчмаркінгу в процесі смартпріоритизації. *Вісник економічної науки*. 2021. № 1 (40). С. 47–59.
DOI: 10.37405/1729-7206.2021.1(40).47-59
- 38.** Shvets N., Shevtsova H., Pidorycheva I., Prokopenko O., Maslosh O. Sustainable development of agriculture based on the smart specialisation approach: cases of the Central and Eastern European countries. *Agricultural and Resource Economics*. 2023. Vol. 9. No. 1. P. 260–282.
DOI: 10.51599/are.2023.09.01.12

REFERENCES

Amosha O. I., Shevtsova H. Z. & Shvets N. V. (2019). Peredumovy smart-spetsializatsii Donetsko-Prydniprovskoho makrore-

- hionu na osnovi rozvytku khimichnoho vyrobnytstva [Prerequisites for smart specialization of the Donetsk-Prydniprovsky macro-region based on the development of chemical production]. *Ekonomika promyslovosti*, 3 (87), 5–33. <https://doi.org/10.15407/econindustry2019.03.005>
- Amosha O. I., Zaloznova Yu. S., Ivanov S. V., Liashenko V. I. & Pidorycheva I. Yu. (2021). *Innovatsiine Prydniprovia: hra na vyperedzhennia : monohrafiia* [Innovative Prydniprovia: playing ahead: monograph]. Kyiv ; Dnipro: In-t ekonomiky prom-sti NAN Ukrainy.
- Antoniuk V. P. & Liashenko V. I. (2025). *Strukturna transformatsiia ekonomik promyslovykh rehioniv Ukrainy v umovakh viiny* [Structural transformation of the economies of industrial regions of Ukraine in the conditions of war]. *Ekonomika promyslovosti*, 2 (110), 21–40. <https://doi.org/10.15407/econindustry2025.02.021>
- Bukatiuk U. (2025, September 24). Klaster za \$250 mln: proekt tytanovoi kompanii Velta mozhe staty pershim u mezhakh uhody pro nadra z SSHa [Cluster for \$250 million: Velta titanium company's project may become the first within the agreement on subsoil with the USA]. *Forbes Ukraina*. <https://forbes.ua/company/klaster-za-250-mln-proekt-titanovoi-kompanii-velta-mozhe-stati-pershim-v-mezhakh-ugodi-pro-nadra-z-ssha-forbes-rozpitiv-pro-detali-vlasnika-andriya-brodsckogo-24092025-32822>
- Cherkaska oblasna derzhavna administratsiia. (2021). *Stratehiia rozvytku Cherkaskoi oblasti na period do 2027 roku* [Development strategy of Cherkasy region for the period up to 2027]. *Cherkasy*. https://investincherkasyregion.gov.ua/sites/default/files/dodatok_1_strategiya-2027.pdf
- Council on Foreign Relations. (2023). *Rebuilding Ukraine*. *New York : CFR*. <https://www.cfr.org/report/rebuilding-ukraine>
- Diakonenko O. I. & Kotenko T. M. (2024). *Transformatsii rehionalnykh rynkiv pratsi Ukrainy v umovakh viiny* [Transformations of regional labor markets of Ukraine in the conditions of war]. *Statystyka Ukrainy*, 2, 85–94. [https://doi.org/10.31767/su.2\(105\)2024.02.08](https://doi.org/10.31767/su.2(105)2024.02.08)
- Eurostat. Glossary: Knowledge-intensive services (KIS). *Eurostat*. [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Knowledge-intensive_services_\(KIS\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Knowledge-intensive_services_(KIS))
- Eurostat. (2024). *Gross value added – NACE Rev. 2: Services (Sections G–S), EU, current prices, 2023*. *Luxembourg : Eurostat*. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/teina420_r2/default/table
- Heiets V. M. (2023). *Formuvannia profilu stratehichno vazhlyvykh vydiv promyslovoi diialnosti v Ukraini (pohliad na perspektyvu)* [Forming the profile of strategically important types of industrial activities in Ukraine (a look into the future)]. *Ekonomika Ukrainy*, 9, 3–29. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.09.003>
- International Monetary Fund. (2022). *Ukraine: Request for Purchase under the Rapid Financing Instrument*. *Washington, D.C. : IMF*. <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/CR/2022/English/1UKREA2022001.ashx>
- International Organization for Migration (IOM). (2023). *Ukraine Internal Displacement Report. General Population Survey. Round 15, December 2023*. *Kyiv : IOM*. <https://displacement.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-15-december-2023>
- Ishchuk S. O., Sozanskyi L. Y. & Zhulkanych V. O. (2023). *Strukturna transformatsiia promyslovosti Ukrainy pid vplyvom rosiiskoi viiskovoi ahresii* [Structural transformation of the industry of Ukraine under the influence of Russian military aggression]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, 2, 35–42. <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2023-2-5>
- Ishchuk S. (2023). *Ekonomika rehioniv Ukrainy v umovakh povnomasshtabnoi viiny: novitni tendentsii* [Economy of the regions of Ukraine in the conditions of a full-scale war: latest trends]. *Ekonomichnyi chasopys Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Ekonomika*, 3, 24–33. <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2023-03-24-33>
- Kindzerskyi Yu. (2022). *Povoiennie vidnovlennia promyslovosti Ukrainy: vyklyky ta osoblyvosti polityky* [Post-war recovery of Ukraine's industry: challenges and policy features]. *Ekonomichnyi analiz*, 2(32), 101–117. <https://doi.org/10.35774/econa2022.02.101>
- Kindzerskyi Yu. V. (2021). *Inklyuzyvna industrializatsiia dlia staloho rozvytku: do zasad teorii ta polityky formuvannia* [Inclusive industrialization for sustainable development: towards the foundations of theory and policy formation]. *Ekonomika Ukrainy*, 5, 3–39. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.05.003>
- Kirovohradska oblasna derzhavna administratsiia. (2025). *Stratehiia rozvytku Kirovohradskoi oblasti na period do 2027 roku* [Development strategy of Kirovohrad region for the period up to 2027]. *Kropyvnytskyi*. https://oda.kr-admin.gov.ua/files/uploads/pdf/elektronni-konsultatsii/inf/Strategia_2027_%20_04_02_2025%20.pdf
- Kravtsiv V. S. & Storonianska I. Z. (2024). *Prostorovi rozvytok ekonomiky Ukrainy: suchasni trendy transformatsii ta vyklyky yevropeiskoi intehtatsii : monohrafiia* [Spatial development of the economy of Ukraine: modern trends of transformation and challenges of European integration: monograph]. Lviv: DU «IRD im. M. I. Dolishnoho NAN Ukrainy».
- Liashenko V. I. (2025). *Adaptatsiia stratehuvannia smart-spetsializatsii v rehionakh Ukrainy : kol. monohrafiia* [Adaptation of smart specialization strategizing in the regions of Ukraine: collective monograph]. Kyiv: In-t ekonomiky prom-sti NAN Ukrainy.
- Nayyar G., Hallward-Driemeier M. & Davies E. (2021). *At Your Service? The Promise of Services-Led Development*. Washington, DC: World Bank. <https://doi.org/10.1596/978-1-4648-1671-0>
- OECD. (2023). *Guide to OECD TIVA Indicators, 2023*. *Paris : OECD Publishing*. <https://doi.org/10.1787/58aa22b1-en>
- OECD (2023). *Rural Well-being: Geography of Opportunities – 2023 Report*. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264652959-en>
- OECD. (2024). *Ukraine – Economic Snapshot*. *Paris : OECD*. <https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/economic-surveys/ukraine-economic-snapshot.html>
- Pidorycheva I. Yu. & Bash A. S. (2025). *Teoretychne osmyslennia rekonstruktsii v konteksti povoiennoho rozvytku terytorii Ukrainy* [Theoretical understanding of reconstruction in the context of post-war development of the territories of Ukraine]. *Ekonomika promyslovosti*, 3 (111), 3–22. <https://doi.org/10.15407/econindustry.2025.03.003>
- Pidorycheva I. Yu. & Bash A. S. (2024). *Smart-spetsializatsiia promyslovykh rehioniv Ukrainy: orhanizatsiino-ekonomichni suprovid* [Smart specialization of industrial regions of Ukraine: organizational and economic support]. *Ekonomika promyslovosti*, 2 (106), 5–28. <https://doi.org/10.15407/econindustry2024.02.005>
- Pidorycheva I. Yu. (2023). *Otsinka haluzevykh dysproportsii, poviazanykh iz potrebamy innovatsiinoi transformatsii pidpriemnytskoho sektoru Ukrainy* [Assessment of sectoral imbalances related to the needs of innovative transformation of the business sector of Ukraine]. *Ekonomika promyslovosti*, 3 (103), 64–91. <https://doi.org/10.15407/econindustry2023.03.064>
- Publications Office of the European Union (2022). *EU Rural Review No. 34: The Bioeconomy and Rural Development*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Pykalo O. (2025, June 2). *Ukrainska Velta zareiestruvala tretii patent u SSHa* [Ukrainian Velta registered the third patent in the

USA]. *Forbes Ukraina*. <https://forbes.ua/news/ukrainska-velta-za-reestruvala-tretyi-patent-u-ssha-02062025-30211>

Rodrik D. (2016). Premature deindustrialization. *Journal of Economic Growth*, 1(21), 1–33. <https://doi.org/10.1007/s10887-015-9122-3>

Shevtsova H. Z. & Shvets N. V. (2025). Yak ukrainska khimichna promyslovist dolaie vyklyky voiennoho chasu: strukturni vymiry [How the Ukrainian chemical industry overcomes the challenges of wartime: structural dimensions]. *Biznes Inform*, 1, 308–324. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-1-308-324>

Shevtsova H. Z. & Shvets N. V. (2021). Zastosuvannya rehionalnogo benchmarkingu v protsesi smartpriorityzatsii [Application of regional benchmarking in the process of smart prioritization]. *Visnyk ekonomichnoi nauky*, 1 (40), 47–59. [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.1\(40\).47-59](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.1(40).47-59)

Shvets N., Shevtsova H., Pidorycheva I., Prokopenko O. & Maslosh O. (2023). Sustainable development of agriculture based on the smart specialisation approach: cases of the Central and Eastern European countries. *Agricultural and Resource Economics*, 1(9), 260–282. <https://doi.org/10.51599/are.2023.09.01.12>

Usyk I. O. (2018). Metodychni pidkhody otsinky strukturnoi transformatsii krain svitu i Ukrainy v umovakh hlobalizatsii [Methodological approaches to assessing the structural transformation of the world countries and Ukraine in the context of globalization]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, 4, 180–188. <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2018.4.19>

Vyshnevskiy O. S. (2018). *Zahalna teoriia stratehuvannia: vid paradyhmy do praktyky vykorystannia : monohrafiia* [General theory of strategizing: from paradigm to practice of use: monograph]. Kyiv: In-t ekonomiky prom-sti NAN Ukrainy.

Yehorov I. Yu. & Kindzerskyi Yu. V. (2023). *Otsinka innovatsiynoho rozvytku ta strukturni transformatsii v ekonomitsi Ukrainy : kol. monohr.* [Assessment of innovative development and structural transformations in the economy of Ukraine: collective monograph]. Kyiv: In-t ekon. ta prohnozuv. NAN Ukrainy.

Zakhozha V. B. & Savytskyi A. V. (2025). Theoretical and methodological approaches to statistical support of structural transformations in the economy. *Statistics of Ukraine*, 1(108), 4–12. [https://doi.org/10.31767/su.1\(108\)2025.01.01](https://doi.org/10.31767/su.1(108)2025.01.01)

Zbarazska L. O. (2022). Promyslovist Ukrainy u svitovomu «landshafti»: tendentsii v konteksti zavdan dovhostrokovoho rozvytku [Industry of Ukraine in the world "landscape": trends in the context of long-term development tasks]. *Ekonomika promyslovosti*, 2 (98), 5–24. <https://doi.org/10.15407/econindustry2022.02.005>

Zvieriakov M. (2024). Struktura natsionalnoi ekonomiky v umovakh hlobalnykh zmin [Structure of the national economy in conditions of global changes]. *Ekonomika Ukrainy*, 12 (757)(67), 3–25. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2024.12.003>

Стаття надійшла до редакції 15.11.2025 р.

Статтю прийнято до публікації 01.12.2025 р.

Оприлюднено 01.02.2026 р.